

V Praze, 12. května 2022

Rušení stavebních úřadů – vyhodnocení dotazníku 2022

Navržená novela stavebního zákona, která mimo jiné ruší větší počet stavebních úřadů, představuje podle Sdružení místních samospráv ČR obrovskou celospolečenskou změnu, která stejně jako v minulém volebním období nebyla ani nyní představena těm, kterých se dotkne, a sice samosprávám. Z dotazníkového šetření, které SMS ČR v nedávné době provedlo, vyplynulo, že většina dotázaných vnímá změnu z pohledu své velikosti a problémů, které kontinuálně řeší, negativně.

Z 649 úřadů se jich má zachovat 371

Novela stavebního zákona, která mimo jiné ruší větší počet stavebních úřadů, byla do elektronické knihovny eKlep vložena letos 7. dubna. Podle ní by z 649 mělo být zachováno jen 371 stavebních úřadů, ty by sídlily na všech ORP a na úřadech, které jsou podle kritérií uvedeny v Příloze č. 11 novely zákona.

Proč dotazník SMS ČR?

Dotazník, jehož cílem bylo zjistit postoje obcí a měst k rušení části soustavy stavebních úřadů, rozeslalo SMS ČR prostřednictvím svých krajských manažerů do všech obcí. Učinilo tak v reakci na to, že během vyjednávání o zachování stavebních úřadů zazněly informace o tom, že v území se nacházejí obce, které zrušení téměř poloviny stavebních úřadů podporují. SMS ČR proto oslovilo obce s dotazy, zda s rušením stavebních úřadů souhlasí, případně jaká vidí úskalí a dopady v jejich konkrétním případě. Dotazník byl tedy koncipován jen na několik základních otázek a velký prostor byl ponechán pro komentáře a volné odpovědi, což z pohledu vyhodnocování odpovědí není zcela ideální, nicméně tato varianta byla zvolena z důvodu zjištění aktuálního stavu konkrétních problémů, které mohou nastat a které legislativci připravující na ministerstvu návrh novely zákona do konkrétních detailů nemohou sami domyslet.

Vnitřní připomínkové řízení neproběhlo...

K této novele neproběhlo ze strany ministerstva řádné vnitřní připomínkové řízení, ve kterém by bylo možné některé chyby či vize usměrnit konkrétní zpětnou vazbou z území, a obce nebyly o záměru zrušení cca 48 % stavebních úřadů oficiálně zpraveny.

Se znalostí dosavadní praxe, kdy má každé zrušení jakéhokoliv úřadu dopad nejen na obec, ve které úřad sídlil, ale také na tu, která agendu přejímá, a překvapivě druhotně i na ty, které sice nikdy ve své obci úřad neměly, byl dotazník rozposlán všem ve snaze získat co nejvíce praktických poznatků i za předpokladu komplikovaného vyhodnocení.

Dotazník byl tedy rozeslán letos 14. dubna s následujícími otázkami:

- *Máte ve své obci stavební úřad?*
- *Jak vás a vaše občany ovlivní rušení stavebních úřadů?*
- *Jak budete reagovat na změny?*

A co jsme se dozvěděli?

Odpovídaly malé a střední obce

Nejvíce odpovědí přišlo z obcí od 101–1000 obyvatel, v nichž se většinou stavební úřad nenachází, případně bude zrušen, což ovšem u těchto nejmenších obcí představovalo jednotky (16) případů. Přesto, jak se ukázalo, obcím vzdálenost na úřad není lhostejná, neboť v případě venkova nejde jen o ujeté kilometry, ale především o čas strávený cestováním, zejména pokud je třeba využít veřejnou dopravu.

Počet obyvatel	Odpovědi celkem	Máte ve své obci SÚ?		Jak vás a vaše občany ovlivní rušení stavebních úřadů?				
		NE	ANO	Nemáme stavební úřad, ale na nově příslušný budeme déle dojíždět	Nijak	Náš úřad bude zrušen	Náš úřad bude zachován, ale obáváme se, že budeme mít problémy (s místem, počtem úředníků apod.)	Volné odpovědi
0–100	54	54	0	35	16	0	0	3
101–300	398	398	0	306	69	0	0	23
301–1000	661	645	16	495	112	16	0	38
1001–1500	148	128	20	82	31	20	0	15
1501–3000	169	87	82	45	42	65	17	10
3001–280 tis.	137	36	101	32	3	52	44	6

V průměru 1500 odpovědí...

Dotazník vyplnilo celkem 1637 respondentů, přičemž po očištění o duplicity a odpovědi, které nebyly validní (dotazník skončil po druhé informativní otázce), bylo možné pracovat maximálně s 1571 odpověďmi, v průměru tedy s 1500. V některých případech, přestože byla otázka povinná, byla vyplněna pouze jakýmkoliv znakem, např. v případě počtu obyvatel, kde bylo pouze 1563 správně vyplněných odpovědí.

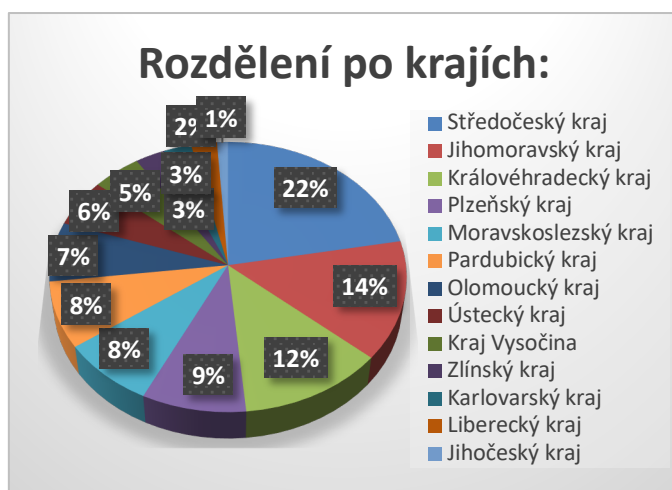
Zhruba 20 procent odpovědí bylo anonymních

Z vyhodnocování dotazníků vyplynulo, že ti, kteří v dotazníku uvedli, že nemají problém se zrušením úřadu a tato změna se jich nijak nedotkne, většinou nenapsali, kdo dotazník vyplnil, z které je obce apod. Tento trend se projevil u cca 20 % odpovědí, kdy není jasné, zda odpovědi vyplnil jeden aktivní „fanoušek“ rušení úřadů, anebo zástupce obce, který chtěl projevit svůj názor, ale dále se dotazníkem nezabývat. V případě této skupiny byla využita a vyhodnocena ta data, se

kterými se dalo pracovat, protože i postoj, kdy dotázaný nevidí problém ve zrušení úřadů, byl pro celkový obraz postoje území zcela klíčový. Z toho důvodu se například v případě krajů jedná o největší vzorek odpovědí, se kterými SMS ČR pracovalo.

V kterých krajích byly obce nejaktivnější?

Množství odpovědí v daném kraji se zcela odvíjí od osoby krajského manažera, předsedy či předsedkyně krajského SMS ČR, představitelů kraje a samozřejmě také od rozdílného počtu obcí v kraji.

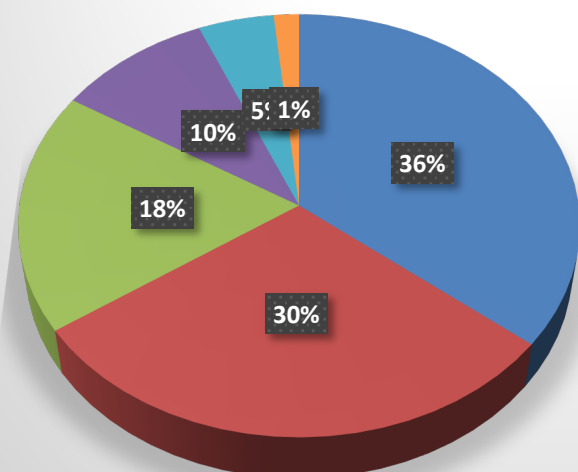
Kraje:	
Středočeský kraj	347
Jihomoravský kraj	223
Královéhradecký kraj	192
Plzeňský kraj	137
Moravskoslezský kraj	125
Pardubický kraj	124
Olomoucký kraj	112
Ústecký kraj	90
Kraj Vysočina	75
Zlínský kraj	46
Karlovarský kraj	43
Liberecký kraj	40
Jihočeský kraj	17

Jak vás a vaše občany ovlivní rušení stavebních úřadů?

Na tuto otázku mohly obce odpovídat buď zaškrtnutím přednastavených odpovědí, nebo volnou odpovědí, kterou využilo téměř 300 obcí. Ve většině případů se jednalo o čtyři druhy postojů:

1. Respondenti se obávají vzdálenosti na nový úřad, a to jak z pohledu dojíždění, tak prodloužení vzdálenosti úředníka od stavby, tedy vzniku černých staveb – jedná se o konkrétní případy s dojezdovými vzdálenostmi, informacemi o spojích apod.
2. Po předchozích zkušenostech s úřadem, pod který budou nově obce spadat či který převezme i agendu okolních úřadů, se respondenti obávají zpomalení řízení – mnohdy jsou uvedeny příklady, kdy větší úřad zastupoval menší, pod nějž obec spadala, s uvedením délky řízení apod.
3. Respondenti mají pocit, že se jich změna příliš nedotkne, ale nemyslí si, že je správné snižovat počet úřadů.
4. Odpovědi jsou zaměřeny na postoj k vládě, úředníkům sídlícím v Praze, jejich znalosti území apod.

Jak se vás změna dotkne?

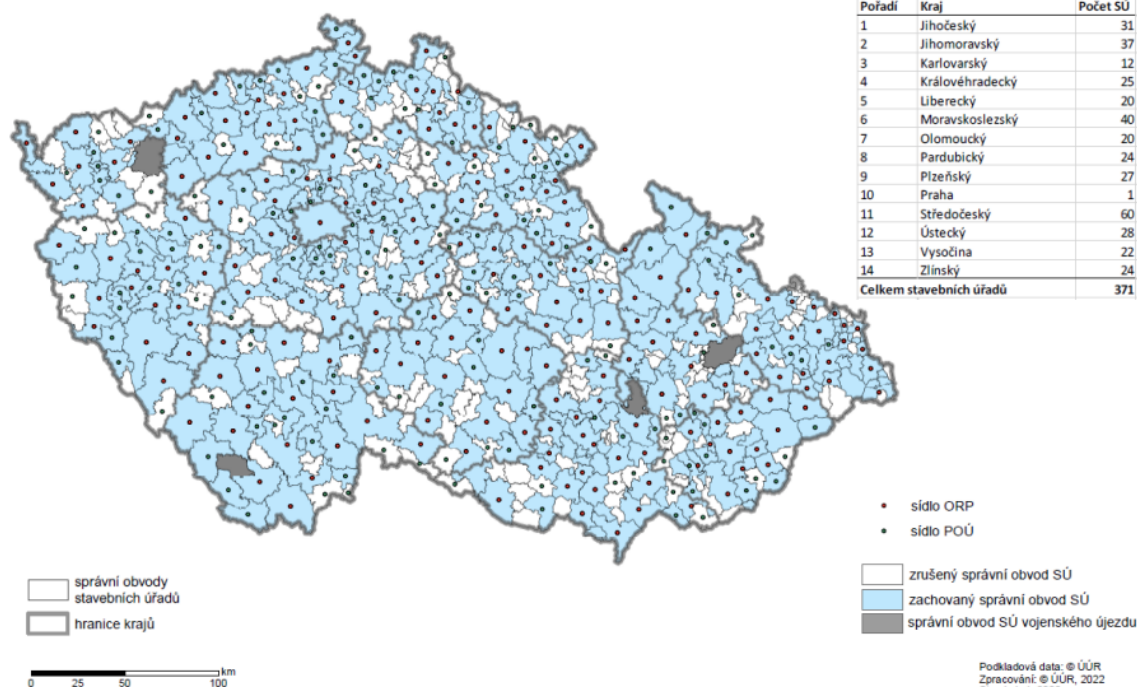
- Nemáme stavební úřad, ale na nově příslušný budeme déle dojíždět
- Nijak
- Volné odpovědi
- Náš úřad bude zrušen
- Náš úřad bude zachován, ale obáváme se, že budeme mít problémy (s místem, počtem úředníků apod.)
- Nevím

Jak se vás změna dotkne?	
Nemáme stavební úřad, ale na nově příslušný budeme déle dojíždět	561
Nijak	467
Volné odpovědi	289
Náš úřad bude zrušen	154
Náš úřad bude zachován, ale obáváme se, že budeme mít problémy (s místem, počtem úředníků apod.)	75
Nevím	25

Důvodem, proč byla navržena odpověď „**Nemáme stavební úřad, ale na nově příslušný budeme déle dojíždět**“ je jedno z kritérií pro zachování stavebního úřadu, které stanovuje dojezdovou vzdálenost 35 km na příslušný stavební úřad.

Z pohledu SMS ČR by toto kritérium mělo být propojeno s navrženým a novým kritériem, kterým je časový údaj pro dojezdovou vzdálenost veřejnou dopravou. V případě veřejné dopravy v praxi jízda na příslušný stavební úřad představuje 60–90 minut, a to nejsou brány v potaz frekvence spojů (mnohdy jsou jen spoje v ranní špičce a odpoledne).

Z mapy, jež byla součástí závěrečné zprávy dopadů RIA, je vidět, že zrušením stavebních úřadů se rozšíří problematické oblasti se špatnou dopravní dostupností a úbytkem služeb, zejména tedy v částech vnějších periférií krajů/při hranicích krajů a v pohraničí.

Jak budete reagovat na změny?

V případě vyhodnocování této otázky vyšlo najevo, proč dotazník obsahoval tolik duplicit, tedy odpovědí z jedné obce, ve většině případů od stejné osoby, výjimečně od dvou – starosta/tajemník, starosta/hospodářka apod. Rozdíl v duplicitách byl v čase a postoji. Zatímco na začátku dubna dotazník plnil spíše informativní funkci, která ovšem vznikla organicky, koncem dubna a začátkem května (až do 12. května, do kdy bylo možné na dotazník odpovídat), se začal plnit původní záměr, jímž byl sběr relevantních informací.

Obce se o záměru dozvěděly pozdě

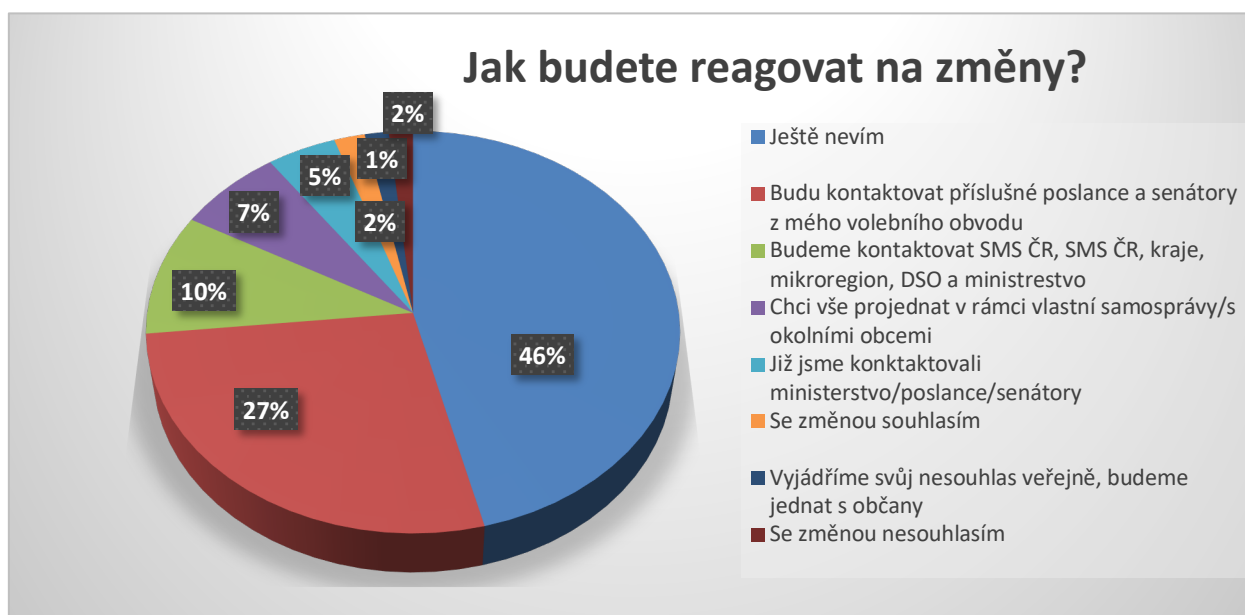
Tím, že nedošlo k oficiálnímu informování obcí předkládajícím rezortem ani rezortem, pod který obce spadají, a dále také z toho důvodu, že ani zastupující organizace neměly do dne vložení do eKlepu relevantní data, se obce o záměru dozvěděly se značným zpožděním a mnohé netušily, na co se SMS ČR v dotazníku ptá. Případně měly dojem, že se jich situace netýká, nebude na ně mít dopady, nejedná se o poslední verzi návrhu novely zákona a finální počet zrušených stavebních úřadů a o všem se bude ještě jednat.

Bohužel je opak pravdou, a proto se v případě duplicit, kde bylo uvedeno jméno stejné obce, nejvíce lišila odpověď na otázku: *Jak budete reagovat na změny?* Ve většině případů byla namísto odpovědi „Ještě nevím“ nebo „Nijak“, zaškrtnuta odpověď „Budu kontaktovat příslušné poslance a senátory z mého volebního obvodu“ (případně kraj, SMO, SMS, vládu apod.) nebo byla dokonce vybrána volná odpověď: „Již jsem kontaktoval vládu, poslance, senátora apod.“

SMS ČR: Potvrdilo se, že rezort s územím nekomunikoval

Z pohledu analytického vyhodnocení odpovědí je velmi náročné a obtížné zjistit doplňující informace, které vedou k rozhodnutí, jak tyto odpovědi vyhodnotit, a samozřejmě vše ručně rozřadit. Nicméně ze zpětné vazby respondentů se potvrdil názor SMS ČR, že rezort s územím nekomunikoval, neprovedl analýzy ani místní šetření a soustava stavebních úřadů je rušena bez vazby na geografické podmínky ČR.

Duplicitní odpovědi byly sloučeny a za relevantní byla považována ta, která byla vyplněna podle uvedeného data později. Výsledky na dotaz byly následující:

Závěr:

Většina dotázaných vnímá změnu negativně

Z dotázaných 1 571 obcí jich má stavební úřad na svém území pouze 255, z nich má být (dle jejich vlastního vyjádření) zrušena více než polovina.

Zbylých 1 316 obcí, které se dotazníkového šetření účastnily, patří mezi ty, které sice stavební úřad v obci nemají, ale k navrhované změně se vyjádřily.

Většina dotázaných vnímá negativně změnu z pohledu své velikosti a problémů, které

kontinuálně řeší. Zrušení příslušného stavebního úřadu pro ně představuje další službu, která se jejich občanům vzdálí a za kterou budou muset déle a dále dojíždět. Zároveň další oddálení výkonu veřejné správy představuje pro tyto obce také oddálení úředníků a jejich rozhodování o nich bez znalosti území, což je v případě stavebních řízení velmi špatný směr.

Jak budete reagovat na změny?	
Ještě nevím	721
Budu kontaktovat příslušné poslance a senátory z mého volebního obvodu	427
Budeme kontaktovat SMS ČR, SMS ČR, kraje, mikroregion, DSO a ministerstvo apod.	153
Chci vše projednat v rámci vlastní samosprávy/s okolními obcemi	110
Již jsme kontaktovali ministerstvo/poslance/senátory	72
Se změnou souhlasím	32
Vyjádříme svůj nesouhlas veřejně, budeme jednat s občany	25
Se změnou nesouhlasím	25

Menšina dotázaných změnu vítá

Dále je třeba upozornit na to, že není pravda, že by všechny obce s rušením části soustavy stavebních úřadů nesouhlasily, případně proti změně měly výhrady. Některé obce tuto změnu vítají, nicméně v poměru těch, které jsou proti, se jedná evidentně o menšinu.

Dotazník měl sloužit ke sběru informací a praktických příkladů dopadů z území

Aby se však nejednalo o dojmologii a tazatelé měli možnost dozvědět se o předpokládaných dopadech změn v území z pohledu praxe, tedy samotných obcí, nebyla v dotazníku (až na jednu výjimku) záměrně položena otázka, zda obce s rušením stavebních úřadů souhlasí či nesouhlasí. Dotazník měl sloužit ke sběru informací a praktických příkladů dopadů z území.

Proto například v případě, kdy obce odpovídaly na dotaz, jak se změna konkrétně dotkne jejich občanů a obce, odpovědělo celkem 30 % respondentů, že nijak, nicméně zároveň většina z nich, pokud využila možnosti komentáře, přidala dovětek, že principiálně se zrušením jakéhokoli úřadu nesouhlasí a obávají se dopadů v území, které mnohdy popsali. Tyto obavy pramení z dlouholeté praxe, ať už se jedná o rušení okresů, Drábkovu reformu, rušení poboček České pošty či snahu o snižování počtu matrik.

Postoj vyjádřily také obce, které stavební úřad na svém území nemají

Pokud bychom chtěli využít zjištěné informace, rozhodně nelze říci, že se zrušením části stavebních úřadů nesouhlasí pouze obce, které o svůj úřad přijdou, neboť těch jediných se tato otázka týká. Reálně se jedná jen o cca 300 obcí v celé ČR, nicméně i z dotazníkového šetření vyplynulo, že svůj postoj vyjádřily také obce, které stavební úřad na svém území nemají, a přesto se změnou cítí být dotčeny.

Obavy mají i obce, které převezmou agendu zrušených úřadů

Stejně tak nelze říci, že by obce, jejichž úřad bude zachován, neměly obavy ze změny a všechny ji vítaly. Hlavními problémy, se kterými se již nyní jako obce III. typu potýkají, je nedostatek úředníků a prostoru. A to nejen pro nové úředníky, ale také pro archivy, které by měly převzít agendu zrušených úřadů.

S navrženou novelou nebyly samosprávy seznámeny!

Navržená novela představuje obrovskou celospolečenskou změnu, která, stejně jako v minulém volebním období, nebyla ani nyní představena těm, kterých dotkne, tedy samosprávám.

Co je v tuto chvíli zřejmé?

Mezirezortní připomínkové řízení skončilo v pondělí 9. května, a proto není jasné, v jaké podobě bude novela vypořádána a předložena vládě a následně Parlamentu ČR. V tuto chvíli je pouze zřejmé, že:

- Území se zrušením části stavebních úřadů nesouhlasí a někteří svůj nesouhlas projeví různými způsoby (viz tabulka).
- Proti zrušení stavebních úřadů se již nyní vyslovila skupina senátorů.
- Proti zrušení stavebních úřadů jsou také některá zastupitelstva krajů, která přijímají nesouhlasná usnesení.
- Z důvodu nezaintegrovaní většiny dotčených orgánů a k připomínkám předloženého zákona o jednotném povolování v oblasti ochrany životního prostředí (JES) se vytratil zásadní důvod pro rušení téměř poloviny stavebních úřadů a v současnosti se jedná spíše o politické rozhodnutí a reziduum původního záměru.
- V tuto chvíli není dokončena digitalizace a dle vyjádření jak připomínkových míst, tak zástupců samospráv a některých senátorů se stavební řízení nezrychlí tím, že zrušíme skoro polovinu úřadů. Proto bychom měli s rušením vyčkat do té doby, než bude zavedená digitalizace.
- Novela v rámci připomínkového řízení obsahovala mnoho připomínek nejen k soustavě stavebních úřadů, ale také k dalším bodům změn, které nebyly prodiskutovány ve vnitřním připomínkovém řízení a případně upraveny či opraveny, a tak byly řešeny až ve vnějším mezirezortním připomínkovém řízení, což celý proces vypořádání a úpravu výsledného legislativního textu komplikuje a zbytečně ztěžuje.

SMS ČR doporučuje:

Nejprve digitalizaci, potom teprve rušení úřadů!

Jako připomínkové místo můžeme v tuto chvíli pouze doporučit, aby byla nejdříve plně zavedena digitalizace a až poté byly úřady rušeny, neboť to je v tomto konkrétním případě nejefektivnější cesta ke změně, která nás tak jako tak v budoucnu zřejmě čeká.

Zpracovala: Mgr. Jindra Tužilová